

Resultaten van controles in 2014 op Nederlandse derogatiebedrijven en trends in de veehouderij.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IM)
Ministerie van Economische Zaken (EZ)
→ Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl)
→ Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA)

Samenvatting

In dit rapport worden de administratieve en fysieke controles beschreven die zijn uitgevoerd op boerderijen die in 2013 en 2014 individuele derogatie van de Nitraatrichtlijn (91/676/EEG) hebben aangevraagd. In 2006, het eerste jaar dat Nederland derogatie had gekregen, hebben 25.415 boerderijen een individuele derogatie aangevraagd om 250 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare te mogen gebruiken. In 2014 was dit aantal gedaald tot 19.367 (voorlopige cijfers). Dit is een afname van 8,4% vergeleken met 2013, en van 23,8% vergeleken met 2006. Eind 2014 waren bijna alle derogatiebedrijven administratief gecontroleerd op naleving van de voorwaarde dat minimaal 80% van hun landbouwgrond uit grasland moet bestaan.

Aanvragers van individuele derogatie zijn verplicht om gedetailleerde informatie aan het Ministerie van Economische Zaken voor te leggen, zodat gecontroleerd kan worden of zij zich houden aan de voorwaarden, zoals de derogatienorm (250 dan wel 230 kg N/ha), de stikstof- en fosfaatsnormen, en het verbod op het gebruik van fosfaat uit kunstmest. Momenteel worden de data met betrekking tot derogaties in 2014 verzameld, en dit zal in de zomer van 2015 worden afgerond. Details over naleving door derogatiebedrijven in 2014 worden dus gepubliceerd in het rapport van juni 2016. De data-inwinning met betrekking tot derogaties in 2012 is afgerond.

In 2014 heeft Nederland administratieve controles uitgevoerd op alle 19.748 bedrijven die zich hebben aangemeld voor derogatie. Alle 21.135 bedrijven die in 2013 gebruik maakten van een derogatie zijn administratief gecontroleerd op toepassing van de gebruiksnormen die in 2013 van toepassing zijn. Op basis van deze administratieve controles heeft Nederland 172 aanvullende administratieve inspecties en 1523 inspecties ter plaatse uitgevoerd om te voldoen aan de verplichting om minimaal 5% van de derogatiebedrijven administratief te controleren op landgebruik, veebezetting en mestproductie, en minimaal 7% van de derogatiebedrijven ter plekke te inspecteren. In 2013 hebben 38 boeren (0,2%) een boete gekregen en zijn vier bedrijven gestraft via *cross-compliance*, voor het niet naleven van de derogatievoorwaarden.

Het aantal melkkoeien en kippen in Nederland is tussen 2013 en 2014 toegenomen met 2,9% en 5,3% respectievelijk. In dezelfde periode is het aantal varkens gelijk gebleven, het aantal geiten toegenomen (+4,5%) en het aantal schapen afgenomen (-7,3%). In 2014 lag de productie van stikstof en fosfaat respectievelijk 4,9% en 2,8% lager dan in 2002. In termen van stikstof en fosfor lag de nationale mestproductie in zowel 2011, 2012 als 2013 lager dan in 2002. Voorlopige cijfers wijzen erop dat in 2014 het mestplafond niet is overschreden. Definitieve cijfers worden eind 2015 verwacht.

Abstract

This report describes the administrative and physical checks that have been carried out on farms that have applied for an individual derogation of the Nitrates directive (91/676/EEG) in 2013 and 2014. In 2006, the first year that the Netherlands was granted a derogation, 25,415 farms applied for an individual derogation in order to be able to apply up to 250 kg N/ha of animal manure on their land. In 2014 the provisional number of farms that applied for derogation has decreased to 19,367 (- 8.4% compared to 2013). The total decrease since 2006 amounts to -23. 8%. Administrative checks on the fulfilment of 80% minimum grassland requirement were carried out on nearly all derogation farms by the end of 2014.

To check if farmers that have applied for the derogation comply with the requirements including the derogation standard (250 or 230 kg N/ha), the nitrogen application standards and the phosphate application standards, and prohibition to use phosphate from chemical fertiliser, farmers need to report detailed information on farming practices to the Ministry of Economic Affairs. The data on the derogation of 2014 are now being collected and will be completed around the summer of 2015. Details on compliance on derogation farms in 2014 will thus be incorporated in the June 2016 report. The collection of data on the derogation of 2012 has been completed.

In 2014 the Netherlands has carried out administrative checks on all 19.748 farms that have applied for derogation in 2014. All 21.135 farms benefiting from a derogation in 2013 have been checked administratively with regard to the application standards of 2013. Following these administrative checks the Netherlands has carried out 172 additional administrative inspections and 1.523 physical inspections to fulfil its obligation to carry out 5% administrative inspections with regard to land use, livestock number and manure production and 7% field inspections of farms benefiting from an individual derogation. 38 farmers (0.2%) have been fined and 4 farms have been punished via cross compliance for violations of the derogation requirements in 2014.

The numbers of dairy cattle (+2.9%) and poultry (+5.3%) in the Netherlands have increased between 2013 and 2014. The number of pigs has stayed stable. The number of goats has risen (+4.5%). The number of sheep has decreased between 2013 and 2014 (- 7.3%). Compared to 2002 the production of nitrogen (-4.9%) and phosphate (-2.8%) have decreased in 2014. Manure production at national level both in terms of nitrogen and phosphorus has not been beyond the level of the year 2002 in 2011, 2012 and 2013. Based on provisional figures the manure production was below the production ceiling in 2014. Definitive figures are expected at the end of 2015.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
2. Controles.....	5
2.1. Beschikbare gegevens.....	5
2.2. Aanmeldingen.....	6
2.3. Gebruiksnormen.....	7
2.4. Dieren.....	9
2.5. Opgave mestproductie.....	9
3. Fysieke controles (7%-controle).....	10
3.1. Samenvatting van resultaten van de uitgevoerde fysieke controles in 2014.....	10
3.3. Resultaten fysieke controles.....	12
3.3.1. Aselecte fysieke controles derogatievoorwaarden 2014.....	12
3.3.2. Aselecte steekproef derogatievoorwaarden en gebruiksnormen.....	12
3.3.3. Selecte controles derogatievoorwaarden 2014.....	13
3.3.4. Selecte controles derogatievoorwaarden en gebruiksnormen.....	13
Bijlage A: Kaarten.....	15
Bijlage B: Kengetallen.....	21
Varkens.....	24
Kippen.....	24
Vleeseenden en kalkoenen.....	24

1. Inleiding

De Nitraatrichtlijn verplicht lidstaten het stikstofgebruik via dierlijke mest te beperken tot maximaal 170 kg per hectare per jaar (EU, 1991¹). Een lidstaat kan de Europese Commissie vragen hier onder bepaalde voorwaarden van af te mogen wijken (derogatie). In december 2005 heeft de Europese Commissie aan Nederland een derogatiebeschikking afgegeven voor de periode 2006-2009 (EU, 2005)². Hiermee mogen graslandbedrijven, dit zijn bedrijven waarvan minimaal 70% van hun bedrijfsoppervlakte uit grasland bestaat, op hun hele bedrijfsoppervlakte tot 250 kg stikstof per hectare toedienen met dierlijke mest afkomstig van graasdieren. De derogatiebeschikking is in februari 2010 verlengd tot en met december 2013³. Op 16 mei 2014 is wederom de derogatiebeschikking verlengd tot en met december 2017 met enkele aangepaste voorwaarden t.o.v. voorgaande jaren (2014/291/EU)⁴. De bedrijfsoppervlakte van derogatiebedrijven bestaat voor minimaal 80% uit grasland, op de zand- en lossgronden is een derogatie van 230 kg stikstof per hectare van toepassing en op de overige grondsoorten een derogatie van 250 kg stikstof uit dierlijke mest afkomstig van graasdieren. De Nederlandse overheid is verplicht om uiteenlopende gegevens over de effecten van de derogatie te verzamelen en jaarlijks aan de Europese Commissie te rapporteren. In het voorliggende rapport wordt samen met de rapportage van RIVM⁵ voldaan aan de volgende, conform de systematiek van de derogatiebeschikking (EU, 2005) gerapporteerd over deze verplichtingen:

Artikel 8 Monitoring

8.1 De bevoegde instantie maakt kaarten van de percentages onder een individuele derogatie vallende graslandbedrijven, dieren en landbouwgrond in elke gemeente en werkt deze jaarlijks bij. Deze kaarten worden jaarlijks bij de Commissie ingediend, voor het eerst in het tweede kwartaal van 2006.

Aan deze verplichting wordt voldaan in bijlage A.

8.2/3 Er wordt een monitoringnetwerk voor de bemonstering van bodemwater, waterlopen en ondiepe grondwaterlagen tot stand gebracht en in stand gehouden als plaatsen waar monitoring van de derogatie plaatsvindt. Het monitoringnetwerk, dat ten minste 300 bedrijven omvat waaraan een individuele derogatie is toegestaan, is

¹ Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen. Publicatieblad Nr. L 375 van 31/12/1991 blz. 0001 – 0008. 31991L0676.

² Beschikking van de Commissie van 8 december 2005 tot verlening van een door Nederland gevraagde derogatie op grond van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen. Publicatieblad van de Europese Unie, L324: 89-93 (10.12.2005).

³ Besluit van de Commissie van 5 februari 2010 tot wijziging van Beschikking 2005/880/EG tot verlening van een door Nederland gevraagde derogatie op grond van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (2010/65/EU), Publicatieblad van de Europese Unie, L 35/18 (6.2.2010).

⁴ Besluit van de Commissie van 16 mei 2014 tot verlening van een door Nederland gevraagd derogatie op grond van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (2014/291/EU), Publicatieblad van de Europese Unie, L 148/88 (20.5.2014).

⁵ RIVM Rapport 2015-0071 Landbouwpraktijk en waterkwaliteit op landbouwbedrijven aangemeld voor derogatie in 2013

representatief voor alle bodemtypen (klei-, veen-, zand-, en zandige lössgronden), bemestingspraktijken en bouwplannen. De samenstelling van het monitoringnetwerk blijft gedurende de toepassingstermijn van deze beschikking ongewijzigd.

Aan deze verplichting wordt voldaan in de rapportage van het RIVM.

8.4 Onderzoek en continue nutriëntenanalyses leveren gegevens op over het plaatselijke bodemgebruik, de gewasrotaties en de landbouwpraktijken op de bedrijven waaraan een individuele derogatie is verleend. Die gegevens kunnen worden gebruikt voor op modellen gebaseerde berekeningen van de omvang van de nitraatuitspoeling en de fosforverliezen op percelen waar tot 230 kg of tot 250 kg stikstof per hectare per jaar via mest van graasdieren op of in de bodem wordt gebracht.

Aan deze verplichting wordt voldaan in de rapportage van het RIVM.

8.5 Ondiepe grondwaterlagen, bodemwater, drainagewater en waterlopen op bedrijven die van het monitoringnetwerk deel uitmaken, leveren gegevens over de nitraat- en fosforconcentratie in het water dat de wortelzone verlaat en in het grond- en oppervlaktewatersysteem terechtkomt.

Aan deze verplichting wordt voldaan in de rapportage van het RIVM.

8.6 In stroomgebieden met landbouw op zandgrond wordt de monitoring van de waterkwaliteit verscherpt.

Aan deze verplichting wordt voldaan in de rapportage van het RIVM.

Artikel 9 Controles

9.1 De bevoegde nationale autoriteit voert op alle bedrijven waaraan een individuele derogatie is verleend, administratieve controles uit om na te gaan of zij zich houden aan de maximumhoeveelheid van 230 kg of 250 kg stikstof per hectare per jaar uit mest van graasdieren op landbouwbedrijven met ten minste 80 % grasland, aan de gebruiksnormen voor de totale hoeveelheid stikstof en fosfaat en aan de voorwaarden inzake bodemgebruik. Als uit de controle door de nationale autoriteiten blijkt dat niet aan de voorwaarden van de artikelen 5 en 6 is voldaan, wordt de aanvrager daarvan in kennis gesteld. In dat geval wordt de aanvraag als afgewezen beschouwd.

9.2 Op de grondslag van een risicoanalyse, de resultaten van de controles in voorgaande jaren en de resultaten van de algemene aselecte controles van de wetgeving ter uitvoering van Richtlijn 91/676/EEG, wordt een inspectieprogramma opgesteld. Voor ten minste 5% van de bedrijven waaraan een individuele derogatie is toegestaan, worden specifieke inspecties verricht met betrekking tot het bodemgebruik, de omvang van de veestapel en de mestproductie. Bij ten minste 7% van de bedrijven wordt een inspectie ter plaatse verricht met betrekking tot de in de artikelen 5 en 6 vastgestelde voorwaarden.

De resultaten van deze controles worden gegeven in hoofdstuk 2 en 3 van deze rapportage.

Artikel 10 Verslaguitbrenging

10.1 De bevoegde nationale instantie deelt jaarlijks de resultaten van de monitoring aan de Commissie mee, samen met een beknopt verslag over de evaluatiepraktijk

(controles per bedrijf, met inbegrip van gegevens over overtredende bedrijven op basis van administratieve controles en inspecties ter plaatse) en de ontwikkeling van de waterkwaliteit (gebaseerd op de monitoring van de uitspoeling uit de wortelzone, de oppervlakte- en grondwaterkwaliteit, en modelmatige berekeningen). Het verslag wordt jaarlijks bij de Commissie ingediend in het tweede kwartaal van het jaar dat volgt op het jaar waarop het betrekking heeft. (Aanvulling uit de verlenging van de derogatiebeschikking EU, 2010)

De voorliggende rapportage geldt als dit gevraagde verslag voor gegevens over controles en overtredingen, de overige onderdelen worden gepresenteerd in het RIVM rapport (2015).

10.2 Benevens de in lid 1 bedoelde gegevens bevat het verslag het volgende:

- a. bemestingsgegevens voor alle bedrijven waaraan een individuele derogatie is toegestaan;*
- b trends in de omvang van de veestapel voor elke categorie vee in Nederland en in de derogatiebedrijven;*
- c trends in de nationale productie van dierlijke mest voor wat stikstof en fosfaat betreft;*
- d een samenvatting van de resultaten van de controles in verband met de excretiecoëfficiënt voor varkens- en pluimveemest op landelijk niveau.*

10.3 De Commissie zal bij een eventueel nieuw verzoek om een derogatie van de Nederlandse autoriteiten met de aldus verkregen resultaten rekening houden.

10.4 Teneinde inzicht te krijgen in het beheer op graslandbedrijven waaraan een derogatie is toegestaan en in het bereikte niveau van optimalisering daarvan, stelt de bevoegde instantie elk jaar voor de verschillende bodemtypen en gewassen een verslag over de bemesting en de opbrengst op, dat bij de Commissie wordt ingediend.

Aan verplichting 10.2 wordt voldaan in bijlage B. De overige gevraagde gegevens zijn opgenomen in het RIVM rapport.

2. Controles

In artikel 9 van de derogatiebeschikking wordt ingegaan op de controles die moeten plaatsvinden op de derogatie bedrijven. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) voert de administratieve controle uit en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) voert de fysieke controle uit op de derogatie bedrijven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de beschikbare gegevens en de resultaten van deze controles.

2.1. Beschikbare gegevens

RVO.nl haalt uit diverse bronnen verschillende gegevens die gebruikt worden bij de controle op de derogatiebedrijven. Zo moeten bedrijven uiterlijk op 15 mei van het lopende jaar opgeven welke percelen ze gebruiken en welke gewassen ze daarop telen dan wel gaan telen. Deze opgave vindt plaats met behulp van de Gecombineerde Data Inwinning (GDI). 98% van deze opgaves gebeurde in 2014 digitaal. Deze opgaven worden gebruikt voor de landbouwtelling, voor het mestbeleid, voor de GLB-inkomenstoelagen en voor andere beleidscomponenten van EZ.

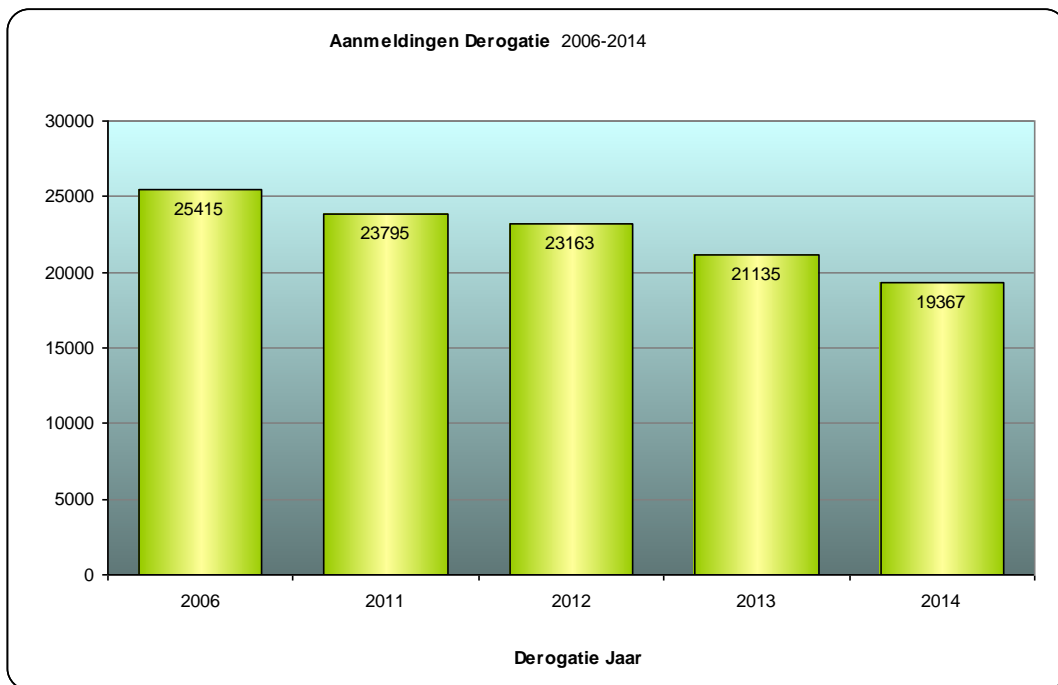
RVO.nl haalt voor de controle van alle derogatiebedrijven diverse gegevens uit de GDI. Op 16 mei 2014 kreeg Nederland de nieuwe derogatiebeschikking inclusief de verhoging van de graslandverlichting van 70 naar 80%. Om deze reden is in afwijking van de gebruikelijke systematiek de controle op 80% grasland in 2014 niet direct gecontroleerd bij invullen van de opgave voor de GDI, maar heeft deze controle later in het jaar plaatsgevonden. In 2014 kregen bedrijven een waarschuwingsbrief wanneer ze niet voldeden aan de 80% graslandeis. In de brief staat aangegeven dat niet is voldaan aan de 80% graslandeis en dat dit betekent dat het bedrijf terugvalt naar 170 kg N voor het betreffende derogatiejaar.

Verder voert RVO.nl een administratieve controle uit op alle perceelsopgaven. De opgegeven oppervlakte wordt getoetst aan een maximale oppervlakte van ieder topografisch perceel in het GBCS (Geïntegreerd Beheers- en Controle Systeem, IACS in het Engels). Het GBCS is in basis opgezet volgens de specificaties van de Europese Verordening 73/2009 en deze is verder uitgewerkt in de Europese Verordening 1122/2009.

Een andere belangrijke controle betreft de dubbelclaims: twee of meer bedrijven geven op gebruiker te zijn van hetzelfde perceel. Alle dubbelclaims worden onderzocht, totdat ze zijn opgelost. De perceelsopgaven en de resultaten van de controles worden verwerkt in de Basisregistratie percelen van RVO.nl. Basisregistratie percelen is een landelijk systeem van het Ministerie van EZ voor de registratie van het feitelijk gebruik van percelen landbouwgrond en natuurterrein. De gegevens uit Basisregistratie percelen worden gebruikt voor meerdere regelingen van EZ. Zo worden ze gebruikt voor de uitvoering van het mestbeleid, maar ook voor de controle van (Europese) subsidieregelingen en voor de controle van deze regelingen door de NVWA.

2.2. Aanmeldingen

Jaarlijks moeten bedrijven die in aanmerking willen komen voor een individuele derogatie zich aanmelden bij RVO.nl. Bedrijven dienen zich uiterlijk op 31 januari van jaar t aan te melden voor derogatie in jaar t . Aangezien de derogatiebeschikking in 2014 pas op 16 mei werd afgegeven, kon een bedrijf in 2014 in afwijking van de gebruikelijke systematiek zich aanmelden tussen 1 mei en 13 juni. In verband hiermee is de beoordeling van de aanmeldingen niet geheel afgerond in 2014. In 2014 hebben 19.478 bedrijven zich aangemeld voor derogatie. Verwacht wordt dat voor het jaar 2014 uiteindelijk 19.367 bedrijven als derogatiebedrijf worden geregistreerd, na tijdige aanmelding en betaling van het verplichte tarief berekend bij de opgegeven oppervlakte categorie. (figuur 1). In 2015 zal de controle op 80% grasland weer conform de gebruikelijke systematiek uitgevoerd worden, dus meteen digitaal op het moment van de GDI opgave in mei.

Figuur 1: aantal aanmeldingen derogatie 2006 – 2014.

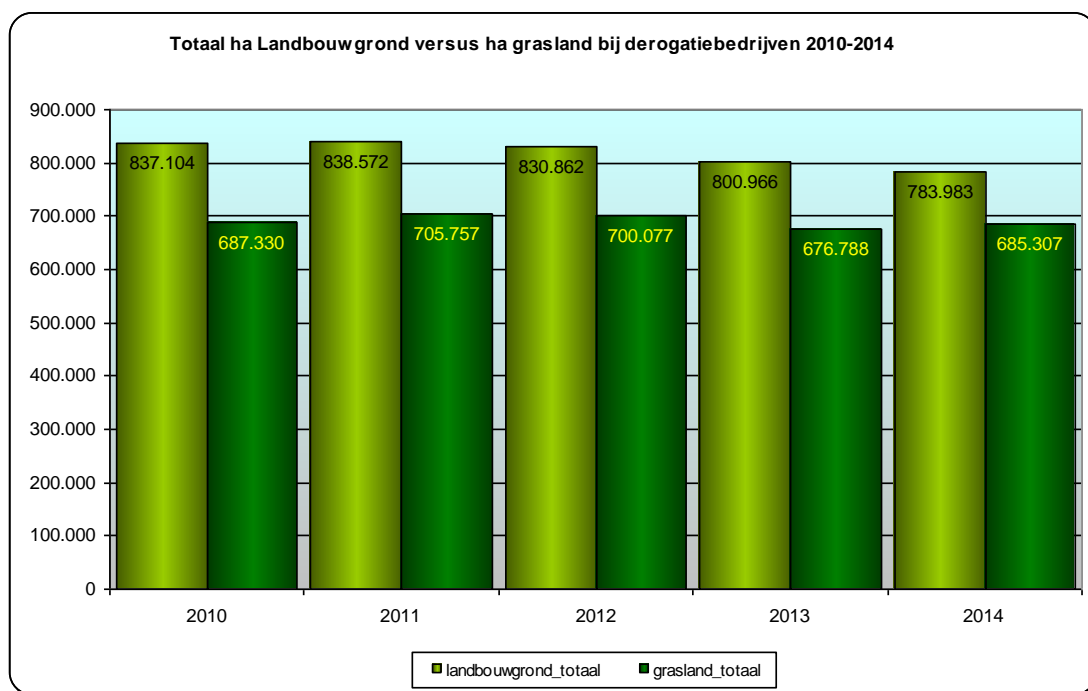
In tabel 1 staat het aantal derogatiebedrijven afgezet tegen de oppervlakte landbouwgrond dat door de deelnemende bedrijven is opgegeven. Onder landbouwgrond wordt verstaan 'grond waarop daadwerkelijk enige vorm van landbouw op plaatsvindt' zoals bouw- en grasland.

Jaar	Aanmeldingen (totaal*)	Vershil % huidig jaar tov voorgaand jaar	landbouw grond_totaal ha
2006	25.415	Start jaar	
2011	23.795	3,7%	838.572
2012	23.163	-2,7%	830.862
2013	21.135	-8,8%	800.966
2014*	19.367 ^{*1}	-8.4% ^{*1}	784.131 ^{*1}

^{*1} gegevens dd 29 mei 2015.

Tabel 1: aantal deelnemende bedrijven met de daarbij opgegeven oppervlakte landbouwgrond.

In 2014 maakt het aantal aanmeldingen een daling van 8.4% ten opzichte van in 2013. Deze daling is met name te verklaren door de gewijzigde derogatiebeschikking die vanaf 2014 80% grasland eist in plaats van 70%. In figuur 2 is te zien dat het aandeel grasland dan ook is toegenomen op de derogatiebedrijven.

Figuur 2: Totaal aantal hectares landbouwgrond t.o.v. het aandeel grasland bij derogatiebedrijven.

2.3. Gebruiksnormen

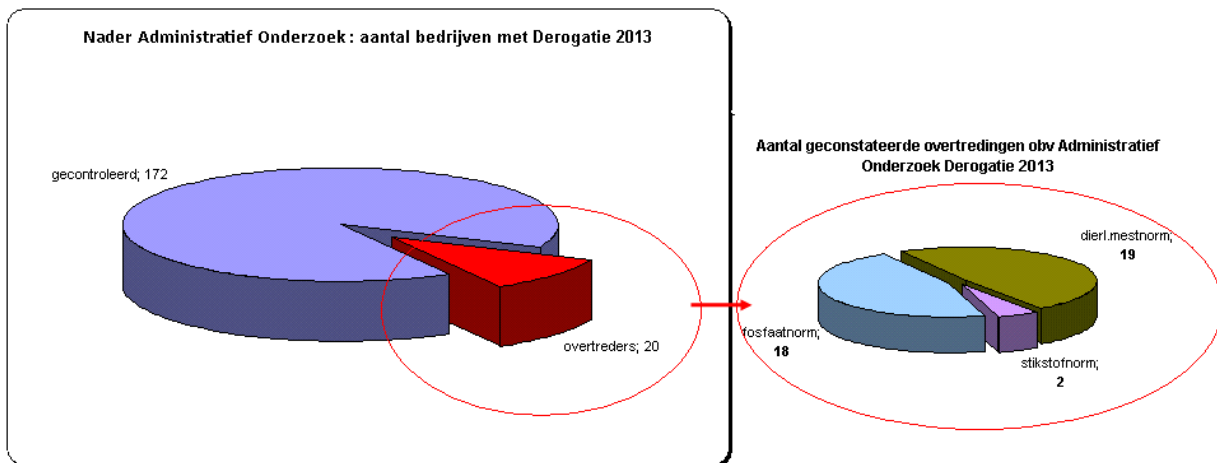
De controles op de gebruiksnormen vinden plaats na afloop van een kalenderjaar. De controles kunnen pas starten op het moment dat alle gegevens van de derogatiebedrijven geregistreerd zijn bij RVO.nl. Uiterlijk op 1 februari na afloop van een kalenderjaar moeten deze bedrijven aanvullende gegevens aanleveren over het voorgaande kalenderjaar.

Controles in 2013

Alle 21.135 derogatiebedrijven zijn voor het derogatiejaar 2013 gecontroleerd op de gebruiksnorm voor dierlijke mest. Na de doorrekening voldeden 172 bedrijven niet aan de

gebruiksnorm dierlijke mest en deze bedrijven zijn nader onderzocht op de overige gebruiksnormen en voorschriften. In deze controle is niet alleen gekeken naar de gebruiksnorm voor dierlijke mest, maar tevens naar de overige gebruiksnormen.

Wanneer tijdens het administratieve onderzoek wordt geconstateerd dat er gebruiksnormen worden overschreden, krijgen deze bedrijven eerst een brief met het voornemen tot opleggen van een boete. Daarop kunnen bedrijven reageren door informatie te verstrekken en/of een zienswijze te geven. Van de 172 bedrijven zijn bij 20 bedrijven overtredingen van 1 of meerdere gebruiksnormen geconstateerd, namelijk 19 overtredingen op de gebruiksnorm dierlijke mest, 2 overtredingen op de stikstofgebruiksnorm en 18 overtredingen op de fosfaatgebruiksnorm. Dit betreft definitieve constatering, dus na voornemen en eventuele zienswijze. Voor 4 van de bedrijven is een korting vastgesteld in het kader cross compliance op pijler 1 en/of pijler 2, 1 bedrijf heeft geen steun aangevraagd en de andere 15 bedrijven zijn nog in behandeling bij NVWA of RVO.nl.

Figuur 3: aantal geconstateerde overtredingen o.b.v. administratief onderzoek 2013.

Controles in 2014

Van de in 2014 door RVO.nl gecontroleerde bedrijven hebben 30 bedrijven een voornemen ontvangen m.b.t. het derogatiejaar 2013. Hierop is door 100% van bedrijven gereageerd. Voor 100% van de bedrijven die een zienswijze heeft aangeleverd had dat een matiging of afzien van het opleggen van de boete tot gevolg. In totaal is aan de bovengenoemde bedrijven in 2014 bij voornemen € 834.956,= aan boetes opgelegd door RVO.nl. Na behandeling van de zienswijzen op voornemens is uiteindelijk een bedrag van € 74.632,= aan boetes opgelegd.

Daarnaast heeft NVWA in 2014 8 bedrijven aan RVO.nl overgedragen voor afhandeling. Van deze groep hebben alle 8 bedrijven een voornemen ontvangen m.b.t. het derogatiejaar 2013. Hierop is door ruim 87% van bedrijven gereageerd (7 zienswijzen). Voor 2 van de bedrijven die een zienswijze heeft aangeleverd had dat een matiging of afzien van het opleggen van de boete tot gevolg. In totaal is aan de bovengenoemde bedrijven in 2014 bij voornemen € 232.118,= aan boetes opgelegd door RVO.nl. Na behandeling van de zienswijzen op voornemens is uiteindelijk een bedrag van € 205.153,= aan boetes opgelegd.

Een relatie waarbij een overtreding op de gebruiksnormen is geconstateerd krijgt een hoger risico profiel. Hierdoor zal deze relatie bij het trekken van steekproeven meer kans hebben om in een (controle)steekproef naar voren te komen. Een derogatiebedrijf met een geconstateerde overtreding zal altijd ook in het daaropvolgende jaar worden gecontroleerd of het voldoet aan de geldende voorwaarden voor derogatie.

2.4. Dieren

De Identificatie & Registratie van runderen op derogatiebedrijven valt onder de verplichtingen van Europese Verordening 1760/2000 (voorheen 820/97). RVO.nl en NVWA voeren controles uit op de gegevens die bedrijven in dit kader indienen. De resultaten over 2014 zijn nog niet verzameld en gerapporteerd. De resultaten over 2013 zijn wel gerapporteerd. Aan het begin van de controle periode 2013 waren 35.849 bedrijven geregistreerd met totaal 4.032.471 gehouden runderen. In 2013 werden 1.275 bedrijven met in totaal 146.973 runderen gecontroleerd. Op 727 bedrijven werden gevallen vastgesteld met betrekking tot de niet naleving van Verordening 1760/2000. Op al deze bedrijven leidde dit tot sancties conform EU Verordening 494/98, zoals verplaatsingsbeperkingen en boetes (zie tabel 5).

	Aantal betrokken dieren	Aantal betrokken bedrijven
1. Beperking van de verplaatsing van afzonderlijke dieren*	4.646	805
2. Beperking van de verplaatsing van alle dieren op het bedrijf*	35.367	311
3. Vernietiging van dieren	0	0
Totaal	40.013	1.116

Tabel 5: Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 494/98 van de Commissie opgelegde sancties

* Er zit overlap tussen bedrijven en dieren bij de verschillende categorieën. Bijvoorbeeld, bedrijven met een verplaatsingsbeperking voor alle runderen op het bedrijf hebben altijd ook verplaatsingsbeperkingen voor afzonderlijke runderen en soms ook een afvoerverbod voor alle runderen op het bedrijf.

2.5. Opgave mestproductie

RVO.nl berekent de mestproductie bij graasdieren op basis van aantallen dieren en forfaits per dier. De controle op de mestproductie betekent in dit geval dus een controle op het aantal dieren. Deze controle is in hoofdstuk 2.4 beschreven.

3. Fysieke controles (7%-controle)

Op tenminste 7% van de bedrijven die zich aangemeld hebben voor de derogatie moeten fysieke controles uitgevoerd worden op de naleving van de derogatievoorwaarden. In 2014 hebben 19.367 bedrijven zich aangemeld. Dit zijn de bedrijven die zich tijdig hebben aangemeld en die het tarief betaald hebben. Dit betekent dat op tenminste 1355 bedrijven een fysieke controle op de derogatievoorwaarden moet worden uitgevoerd. Deze controles zijn uitgevoerd door de NVWA.

3.1. Samenvatting van resultaten van de uitgevoerde fysieke controles in 2014.

In 2014 zijn op 1523 bedrijven controles uitgevoerd die betrekking hadden op de voorwaarden voor derogatie. Bij deze controles zijn in een aantal gevallen meerdere kalenderjaren betrokken.

Op 1507 bedrijven zijn de derogatievoorwaarden 2014 gecontroleerd, bij 298 bedrijven de derogatie 2013 en bij 3 bedrijven de derogatie 2012.

In dit hoofdstuk worden de resultaten uitgewerkt van de 1507 controles waarvan de controle in 2014 is gestart en inmiddels volledig is afgerond. Met betrekking tot de derogatievoorwaarden 2014 wordt opgemerkt dat in 2015 nog fysieke controles zullen plaatsvinden op de derogatievoorwaarden 2014. Het gaat hierbij om controles die uitgevoerd worden in samenhang met een controle op de gebruiksnormen 2014.

Op 465 bedrijven zijn één of meerdere afwijkingen vastgesteld met betrekking tot de derogatievoorwaarden. Zo werd op 51 bedrijven niet voldaan aan de derogatievoorwaarden 2013, op 439 bedrijven niet voldaan aan de derogatievoorwaarden 2014. Op 25 bedrijven was sprake van het niet voldoen aan de derogatievoorwaarden over twee kalenderjaren. Indien er een afwijking is geconstateerd, wordt door de NVWA een rapportage opgesteld die verzonden wordt naar RVO.nl.

3.2. Uitvoering van de fysieke controles

In de controles van de NVWA wordt aan de volgende onderwerpen aandacht besteed.

-Graasdierenmest

De stikstofgebruiksnorm van 230 kg N/ha c.q. 250 kg N/ha*⁶ geldt alleen voor graasdierenmest. Voor staldierenmest moet gerekend worden met de standaard gebruiksnorm van 170 kg N/ha. Tijdens de controle wordt aandacht besteed aan een juiste verantwoording.

-Eis tenminste 80 % grasland

Minimaal 80 % van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond moet in de periode van 15 mei - 15 september onafgebroken worden beteeld met gras dat is bestemd om te worden gebruikt als ruwvoer.

Deels ook fysiek wordt er, mede aan de hand van de kaart/schets en het schema behorend bij het bemestingsplan, beoordeeld en berekend of er daadwerkelijk voldoende gras wordt geteeld.

-Bemestingsplan

*⁶ Voor zand- en lössgronden gelegen in de provincie Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant of Limburg bedraagt de norm 230 kg N per hectare per jaar. Voor de overige gebieden bedraagt de norm 250 kg N per hectare per jaar.

Bedrijven dienen vóór 1 februari een bemestingsplan op te stellen en wijzigingen hierin gedurende het lopende jaar door te voeren.

In het bemestingsplan moeten twee berekeningen opgenomen zijn:

- de landbouwkundige berekening (voorgenomen bemesting op basis van gewasbehoefte)
- de wettelijke berekening (toets of de voorgenomen bemesting past binnen de gebruiksnormen).

De elementen van het bemestingsplan vloeien direct voort uit de beschikking die Nederland heeft gekregen ten behoeve van de derogatie. Aspecten waaraan in de controle aandacht besteed worden zijn (o.a.) het gemiddelde aantal dieren per diersoort, het huisvestingssysteem (drijfmest, vaste mest of een mix), de mestopslagcapaciteit, de productie van dierlijke mest (in kg stikstof en fosfaat), de geplande aan- en afvoer van dierlijke mest en een teeltschema dat aangeeft hoeveel hectare van welke gewassen op welke percelen wordt verbouwd.

-Grondbemonstering / bodemanalyse.

Derogatiebedrijven moeten eens in de vier jaar de bodem (van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond) laten analyseren op de waarde van de fosfaattoestand en de waarde van het stikstof leverende vermogen (NLV). De tijdigheid van bemonstering en analyse wordt met een deelwaarneming gecontroleerd, evenals de accreditatie van het geconsulteerde laboratorium, of er voldoende deelmonsters genomen zijn (per max. 5 ha moet één representatief mengmonster genomen worden) en de vereisten aan het analyserapport.

- Fosfaatkunstmest

Bedrijven die gebruik maken van de derogatie mogen geen fosfaatkunstmest gebruiken. Vanwege de late bekendmaking van de derogatievoorwaarden is er uitsluitend voor het jaar 2014 een voorziening getroffen voor bedrijven die al fosfaatkunstmest voor een bepaalde datum hebben gebruikt of hiervoor verplichtingen waren aangegaan in 2014. Als bedrijven deze voorziening niet hebben aangevraagd mogen zij geen fosfaatkunstmest hebben gebruikt. Dit is onder andere door aan de hand van de bedrijfsadministratie te controleren of er fosfaatkunstmest is aangekocht of aangevoerd na 15 mei en niet meer in voorraad is.

-Het verbod om de graszode te vernietigen (doodspuiten, frezen, spitten, ploegen etc.)

Hoewel overtredingen van dit verbod veelal alleen op heterdaad vastgesteld worden en het niet te verwachten is dat een dergelijke overtreding vastgesteld wordt tijdens een controle op de derogatievoorwaarden, kijkt de controleur tijdens het fysieke bedrijfsbezoek wel naar de percelen grasland van het bedrijf voor sporen die kunnen duiden op mogelijke vernietiging van de graszode.

-Vanggewas

De verplichting om op zand- en lössgronden na de oogst van maïs direct aansluitend gras, winterrogge, bladkool, bladrammenas, wintertarwe, wintergerst of triticale te telen. En deze gewassen niet voor 1 februari te vernietigen. Hierop wordt ieder najaar apart een controleactie ingezet.

Het niet voldoen aan één of meer van de derogatievoorwaarden leidt tot afwijzing van rechtswege van de aanmelding van derogatie. De uiteindelijke beslissing inzake een niet-akkoord controle wordt genomen door RVO.nl.

Daarnaast zijn een aantal van deze voorwaarden ook afzonderlijk nog beboetbaar of strafbaar gesteld.

- Ieder bedrijf dient zich te houden aan de administratieve verplichtingen Meststoffenwet, op straffe van een bestuurlijke boete. Voor de derogatiebedrijven zijn deze administratieve verplichtingen tevens een voorwaarde om gebruik te mogen maken van de derogatie.
- Ieder bedrijf dient zich ook te houden aan het verbod op het vernietigen van de graszode en de verplichting tot het telen van een vanggewas na de maïsteelt. Overtredingen worden strafrechtelijk afgedaan.

De controles die akkoord zijn worden niet doorgezet naar RVO.nl. Bij zaken waarbij een herstel mogelijk is, wordt de betrokkene in de gelegenheid gesteld om deze onvolkomenheid te herstellen voordat de derogatie komt te vervallen. Indien over een afgesloten kalenderjaar wordt geconstateerd dat niet voldaan is aan de derogatievoorwaarden dan wordt bij de controle op de gebruiksnormen uitgegaan van de norm van 170 kg N/ha uit dierlijke meststoffen en wordt op basis hiervan de hoogte van de sanctie vastgesteld.

3.3. Resultaten fysieke controles

De keuze voor de te controleren bedrijven is zowel select (820 controles) als aselekt (703 controles) tot stand gekomen. De bedrijven zijn, in samenspraak met de NVWA, m.n. geselecteerd door de afdeling Analyse, Selectie en Beschikbaar stellen (ASB) van RVO.nl. Hierna worden per selectie de resultaten van de uitgevoerde controles uitgewerkt.

3.3.1. Aselecte fysieke controles derogatievoorwaarden 2014

In 2014 zijn 592 bedrijven aselekt fysiek gecontroleerd op de naleving van de derogatievoorwaarden. Van deze 592 uitgevoerde fysieke controles zijn bij 132 bedrijven afwijkingen vastgesteld met betrekking tot de derogatievoorwaarden 2014. 6 bedrijven voldeden niet aan de 80% graslandeis, bij 120 bedrijven werd niet voldaan aan de voorwaarden van het bemestingsplan, 71 x werd niet voldaan aan de grondbemonsteringsvoorwaarden en 1 x niet aan fosfaatkunstmestverbod.

3.3.2. Aselecte steekproef derogatievoorwaarden en gebruiksnormen

Op 111 bedrijven is een fysieke controle uitgevoerd op de naleving van de derogatievoorwaarden over het lopende jaar alsmede over de derogatievoorwaarden over het afgesloten kalenderjaar (2013) en de administratieve verplichtingen. Daarnaast werd op deze bedrijven een gebruiksnormen controle uitgevoerd over het afgesloten kalenderjaar (2013). Bij 111 bedrijven zijn de derogatievoorwaarden 2014 gecontroleerd en op 16 bedrijven zijn de derogatie 2013 en/of 2014 niet akkoord bevonden.

Op 7 bedrijven is vastgesteld dat niet werd voldaan aan één of meerdere derogatievoorwaarden 2013. Op 2 bedrijven werden meerdere derogatievoorwaarden niet nageleefd, namelijk 4 keer werd niet voldaan aan de eisen voor grondbemonstering, 3 keer werd niet voldaan aan de voorwaarden van het bemestingsplan en 2 keer werd niet voldaan aan de overige voorwaarden.

Op 15 bedrijven zijn een of meerdere afwijkingen vastgesteld m.b.t. derogatievoorwaarden 2014. Op 5 bedrijven is vastgesteld dat niet werd voldaan aan meerdere derogatievoorwaarden 2014. Bij 4 bedrijven werd niet voldaan aan de eisen voor grondbemonstering en niet voldaan aan de voorwaarden van het bemestingsplan. Een bedrijf voldeed niet aan het fosfaatkunstmestverbod en de grondbemonstering. In totaal werd op 7 bedrijven niet voldaan aan de grondbemonsteringsvoorwaarden en op 11 bedrijven niet aan de voorwaarden voor het bemestingsplan.

Daarnaast is op 8 bedrijven een afwijking vastgesteld met betrekking tot de gebruiksnormen 2013.

Bij 2 bedrijven is zowel de gebruiksnorm dierlijke mest, stikstof en fosfaat overschreden. Op 1 bedrijf zowel de gebruiksnorm dierlijke mest als de stikstof, op 2 bedrijven zowel de gebruiksnorm fosfaat als de stikstof en tot slot is bij 3 bedrijven de gebruiksnorm dierlijke mest overschreden.

3.3.3. Selecte controles derogatievoorwaarden 2014

De afdeling ASB van RVO.nl heeft selecties gemaakt specifiek gericht op bedrijven die zich voor 2014 hebben aangemeld voor de derogatie en die gelet op de analyseresultaten de gebruiksnormen 2013 vermoedelijk niet overschreden hebben. Er is een beperkte risico analyse uitgevoerd, waarbij rekening is gehouden met de ligging (zandgrond) van het bedrijf en het percentage grasland. Deze selectie bestond uit 629 bedrijven.

Bij deze controles zijn bij 255 bedrijven één of meer afwijkingen vastgesteld met betrekking tot de derogatievoorwaarden 2014. Op 125 bedrijven werden meerdere derogatievoorwaarden niet nageleefd. Op 56 bedrijven werd niet voldaan aan de 80% grasland eis, 142 keer was het bemestingsplan niet akkoord, 2 bedrijven voldeden niet aan het fosfaatkunstmestverbod en op 6 bedrijven werd niet voldaan aan overige voorwaarden van de derogatie. Deze hadden o.a. betrekking op het niet telen van een vanggewas.

3.3.4. Selecte controles derogatievoorwaarden en gebruiksnormen

De afdeling ASB van RVO.nl heeft selecties gemaakt specifiek gericht op bedrijven die vermoedelijk de gebruiksnormen hebben overschreden en die zich daarnaast hebben aangemeld voor derogatie. Voor een deel werden deze controles administratief door RVO.nl uitgevoerd. Een deel van deze controles werd door de NVWA fysiek gecontroleerd. Daarnaast zijn er ook bedrijven in controle genomen op basis van eigen informatie uit het controleveld en naar aanleiding van bevindingen in andere controles. Ook controleverzoeken van RVO.nl naar aanleiding van haar administratieve controles worden hieronder verantwoord.

NVWA controleerde deze bedrijven op zowel de derogatievoorwaarden als op de gebruiksnormen. Op de meeste bedrijven zijn de derogatievoorwaarden over twee kalenderjaren gecontroleerd en de gebruiksnormen over het afgesloten kalenderjaar (2013). Bij een bedrijf zijn de gebruiksnormen over twee afgesloten kalenderjaren gecontroleerd.

Op basis van deze selectie zijn 191 bedrijven gecontroleerd in 2014. Hiervan hadden 178 controles betrekking op de derogatievoorwaarden 2014.

Op 44 bedrijven werd niet voldaan aan de derogatievoorwaarden 2013. Op 17 bedrijven werd niet voldaan aan de voorwaarden van het bemestingsplan, op 14 bedrijven werd niet voldaan aan de voorwaarden van grondbemonstering, bij 17 bedrijven is aangegeven dat niet werd voldaan aan de overige voorwaarden (gebruiksnormen, opgave GDI) en op een bedrijf werd niet voldaan aan de 70% graslandeis.

Op 37 bedrijven is vastgesteld dat niet werd voldaan aan de derogatievoorwaarden 2014. Op 7 bedrijven werd niet voldaan aan meerdere derogatievoorwaarden. 4x werd niet voldaan aan de 80% grasland eis, 18 bedrijven voldeden niet aan de grondbemonsteringsvoorwaarden, 12 bedrijven voldeden niet aan de bemestingsplaneisen en 6 bedrijven voldeden niet aan de overige voorwaarden (geen vanggewas, GDI opgave, grondgebruik).

Op 43 bedrijven is een afwijking vastgesteld met betrekking tot de gebruiksnormen 2013. Hiervan was er op 12 bedrijven zowel een overschrijding van de gebruiksnormen dierlijke mest, als van stikstof, als van fosfaat. Op 4 bedrijven zijn de gebruiksnormen dierlijke mest en stikstof overschreden. Op 13 bedrijven zijn zowel de gebruiksnorm dierlijke mest als fosfaat overschreden. Op 1 bedrijf is de gebruiksnorm stikstof en fosfaat overschreden. Op 5 bedrijven is alleen de gebruiksnorm dierlijke mest overschreden en tot slot had een bedrijf de gebruiksnorm stikstof overschreden.

Bijlage A: Kaarten

- 8.1 *De bevoegde instantie maakt kaarten van de percentages onder een individuele derogatie vallende graslandbedrijven, dieren en landbouwgrond in elke gemeente en werkt deze jaarlijks bij. Deze kaarten worden jaarlijks bij de Commissie ingediend, voor het eerst in het tweede kwartaal van 2006.*

Derogatie 2015

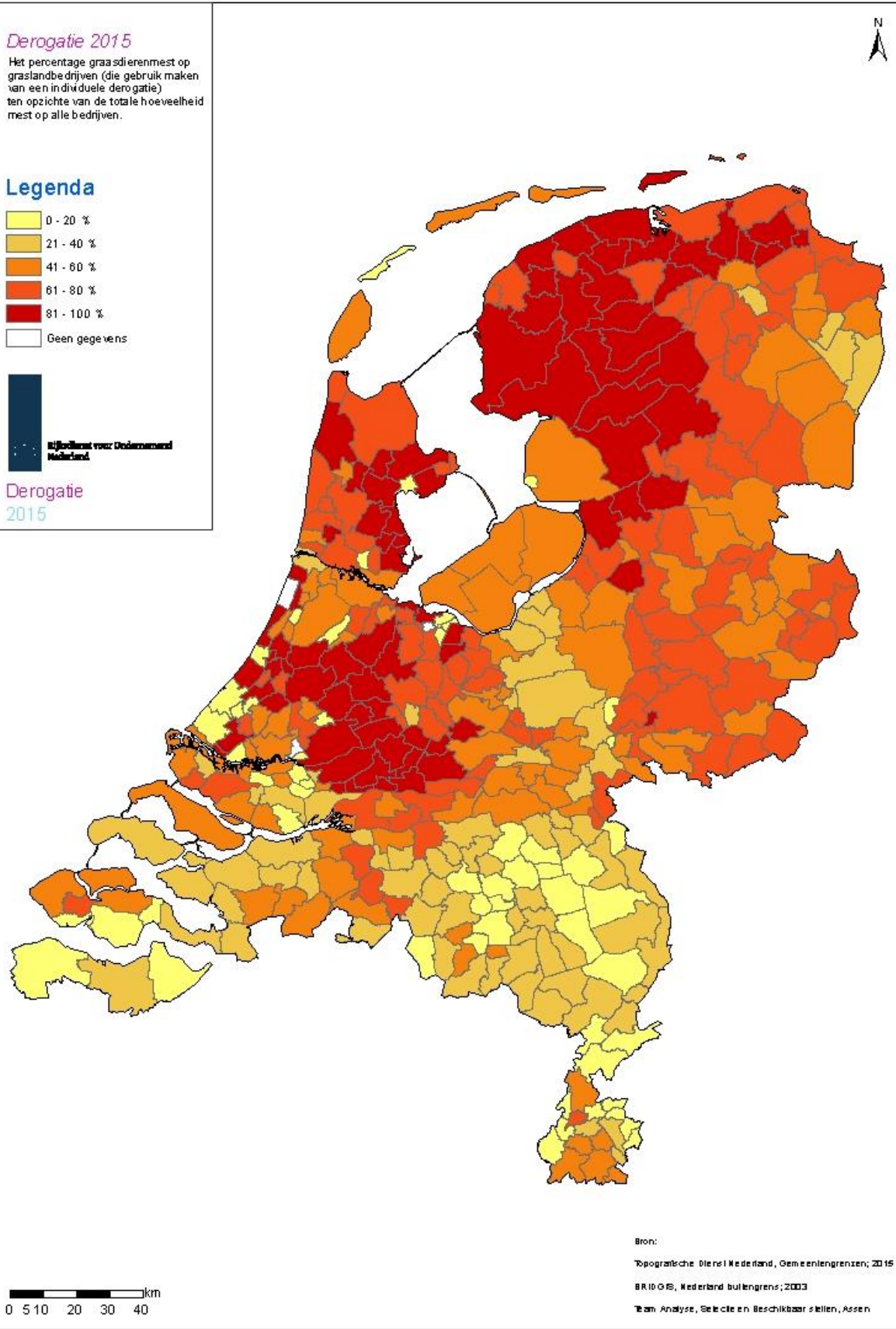
Het percentage graasdierenmest op graslandbedrijven (die gebruik maken van een individuele derogatie) ten opzichte van de totale hoeveelheid mest op alle bedrijven.

Legenda

- 0 - 20 %
- 21 - 40 %
- 41 - 60 %
- 61 - 80 %
- 81 - 100 %
- Geen gegevens

Derogatie
2015

Derogatie 2015

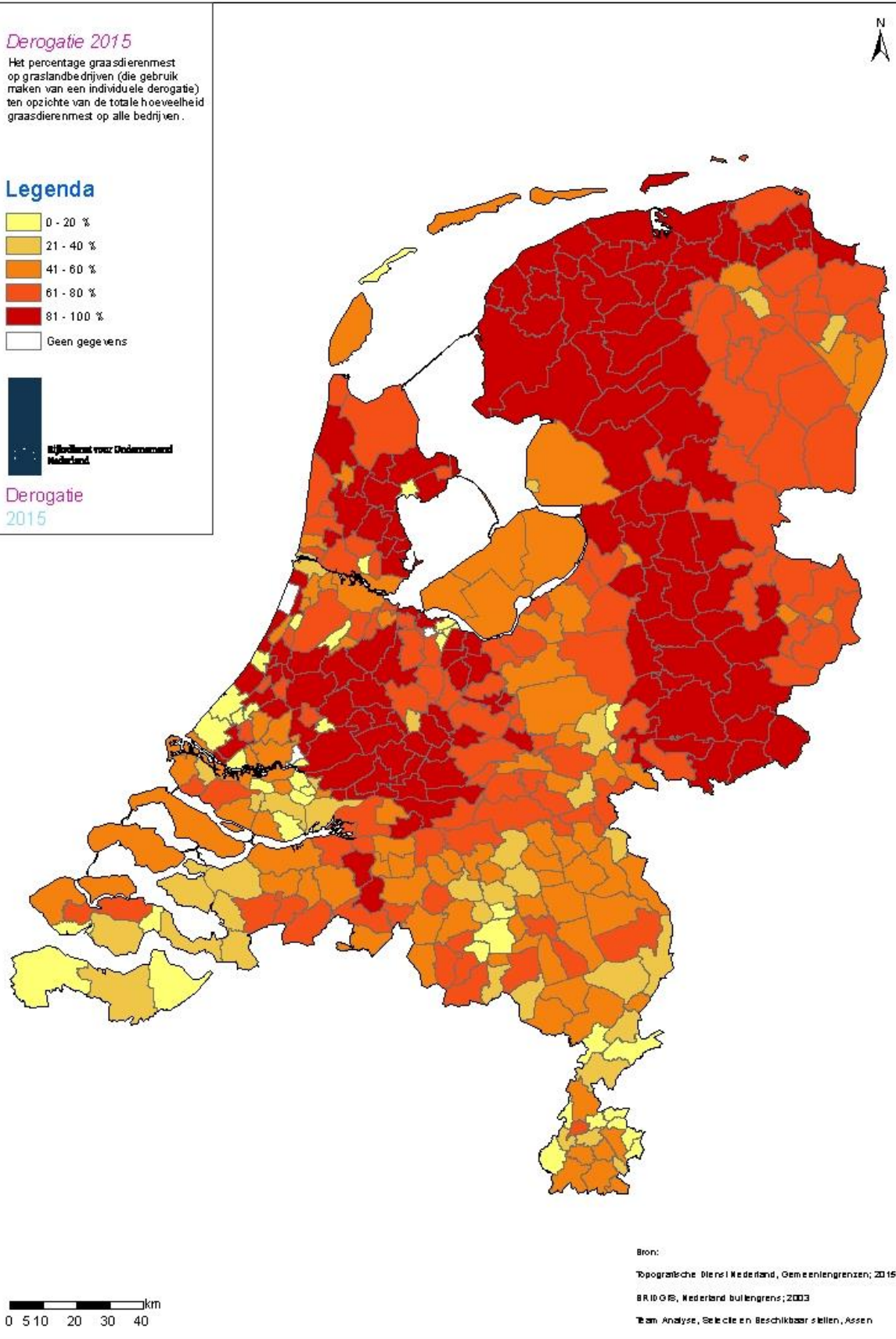
Het percentage graasdierenmest op graslandbedrijven (die gebruik maken van een individuele derogatie) ten opzichte van de totale hoeveelheid graasdierenmest op alle bedrijven.

Legenda

- 0 - 20 %
- 21 - 40 %
- 41 - 60 %
- 61 - 80 %
- 81 - 100 %
- Geen gegevens

Derogatie
2015

Derogatie 2015

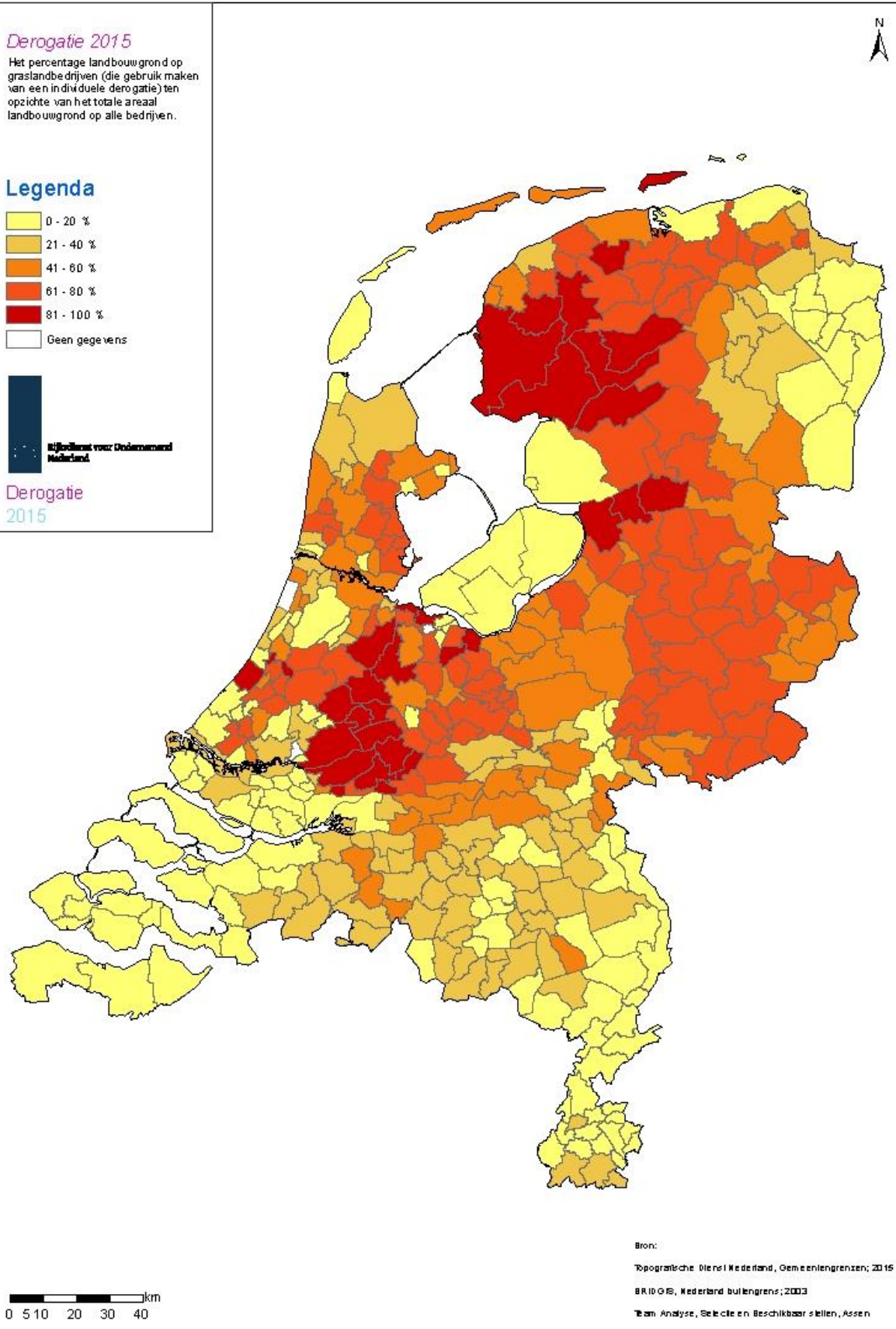
Het percentage landbouwgrond op graslandbedrijven (die gebruik maken van een individuele derogatie) ten opzichte van het totale areaal landbouwgrond op alle bedrijven.

Legenda

- 0 - 20 %
- 21 - 40 %
- 41 - 60 %
- 61 - 80 %
- 81 - 100 %
- Geen gegevens

Derogatie
2015

Derogatie 2015

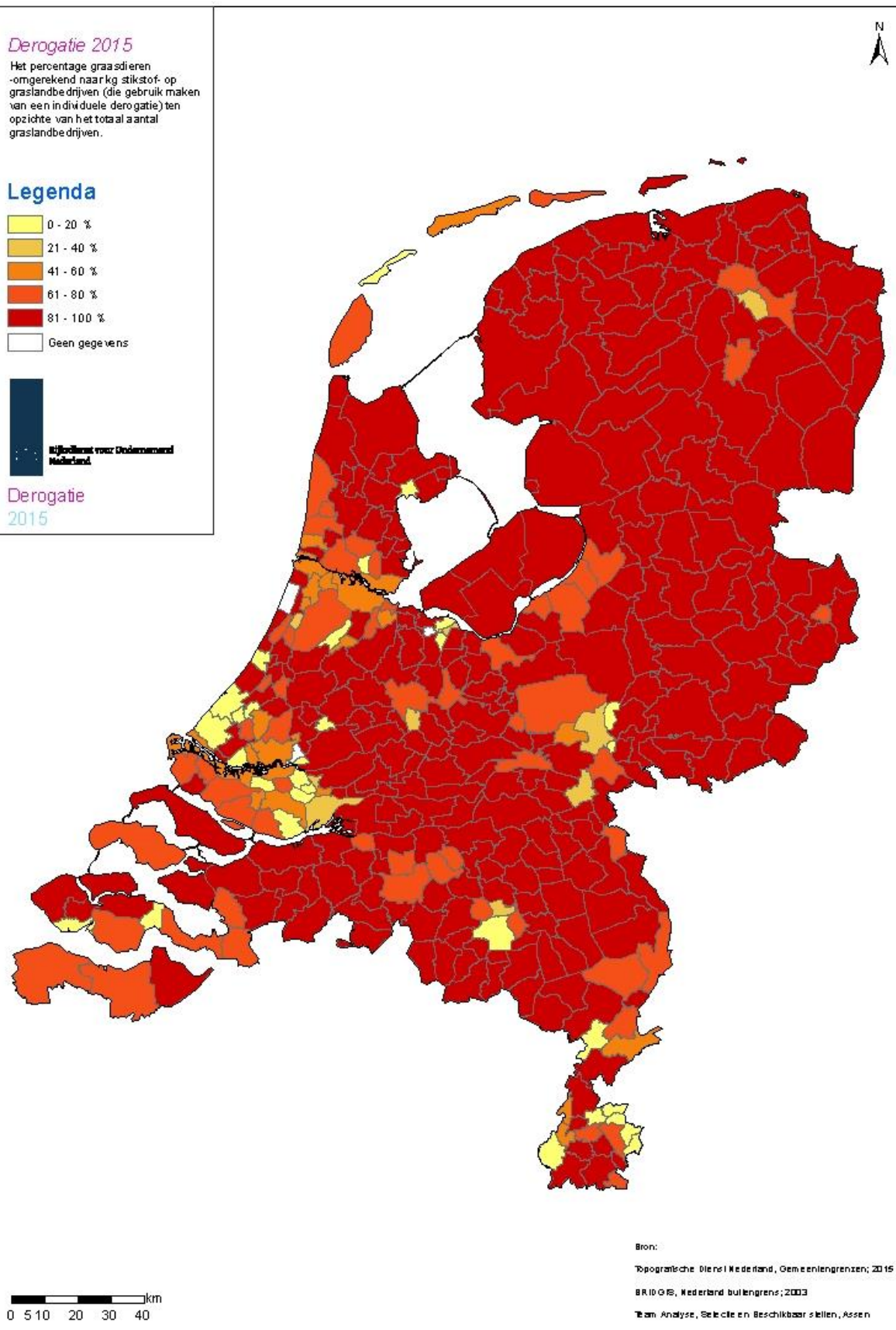
Het percentage graasdieren-omgerekend naar kg stikstof op graslandbedrijven (die gebruik maken van een individuele derogatie) ten opzichte van het totaal aantal graslandbedrijven.

Legenda

- 0 - 20 %
- 21 - 40 %
- 41 - 60 %
- 61 - 80 %
- 81 - 100 %
- Geen gegevens

Derogatie
2015

Derogatie 2015

Het percentage graslandbedrijven (dat gebruik maakt van een individuele derogatie) ten opzichte van het totaal aantal graslandbedrijven.

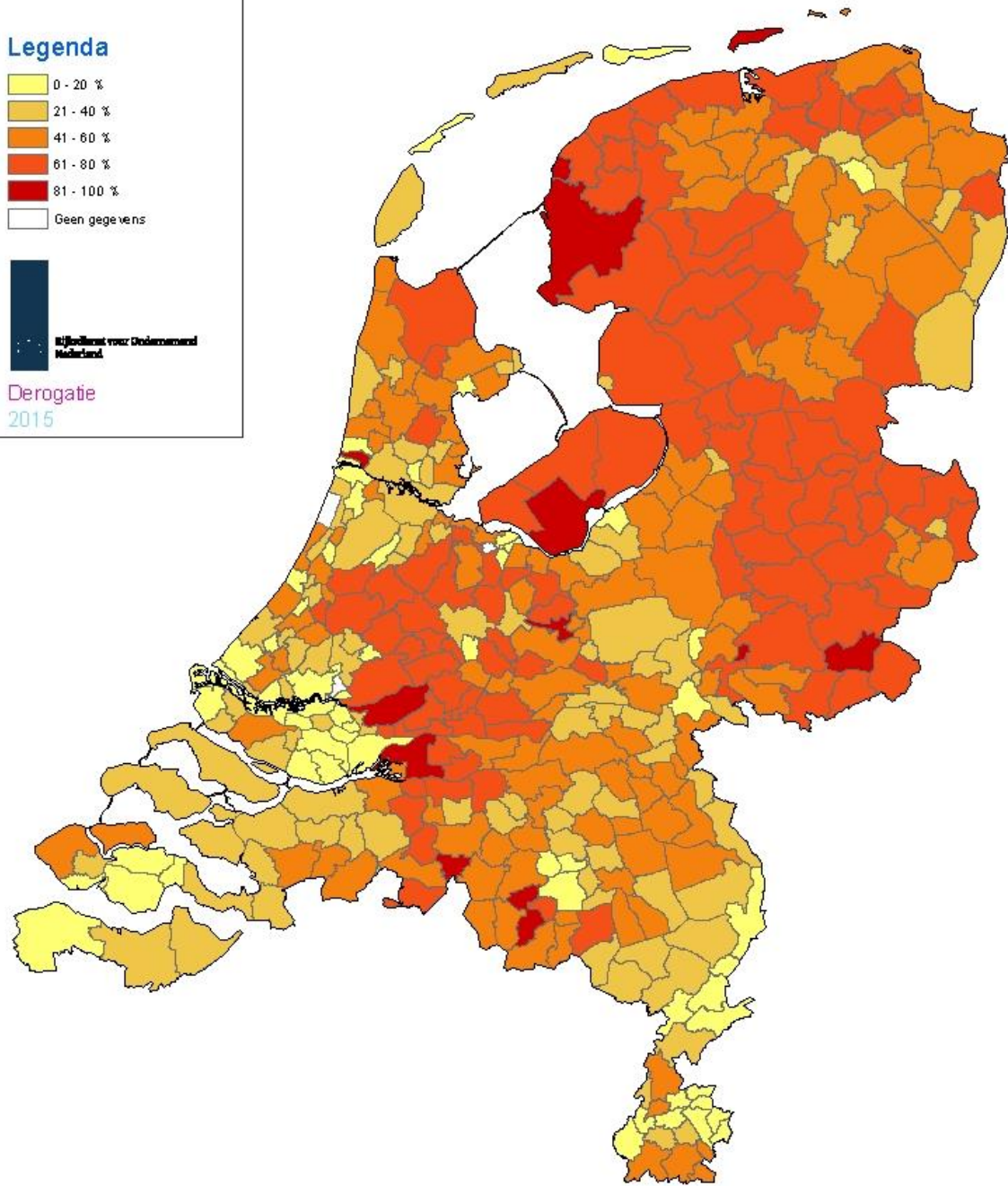
Legenda

- 0 - 20 %
- 21 - 40 %
- 41 - 60 %
- 61 - 80 %
- 81 - 100 %
- Deen gegevens

Ministerie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Derogatie
2015

0 5 10 20 30 40 km

Bron:

Topografische Dienst Nederland, Gemeentengrenzen; 2015

BRIOB, Nederland bulengrenzen; 2003

Team Analyse, Selectie en Beschikbaar stellen, Assen

Bijlage B: Kengetallen

- Artikel 10.2* Benevens de in lid 1 bedoelde gegevens bevat het verslag het volgende:
- b* trends in de omvang van de veestapel voor elke categorie vee in Nederland en in de derogatiebedrijven;
 - c* trends in de nationale productie van dierlijke mest voor wat stikstof en fosfaat betreft;
 - d* een samenvatting van de resultaten van de controles in verband met de excretiecoëfficiënt voor varkens- en pluimveemest op landelijk niveau.

b. Trends in omvang veestapel

Tabel I geeft de omvang van de veestapel op landbouwbedrijven in Nederland weer, voor de periode 2002 t/m 2014. De getallen zijn gebaseerd op de landbouw telling en geproduceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Diergroep	2002	2006	2011	2012	2013	2014
Melk- en fokvee	2.753.522	2.544.783	2.678.160	2.678.210	2.796.080	2.878.000
w.v. melk- en kalkkoeien	1.485.531	1.419.716	1.469.720	1.483.990	1.552.920	1.572.290
w.v. jongvee	1.253.859	1.116.867	1.200.850	1.187.630	1.243.160	1.305.710
Schapen	1.185.916	1.376.444	1.088.490	1.042.760	1.033.570	958.600
Geiten	254.891	309.614	380.350	396.730	412.550	431.420
Overige graasdieren	513.006	492.525	438.240	425.090	408.240	395.650
w.v. vlees- en weidevee	391.539	364.785	301.010	292.680	277.700	269.060
w.v. paarden en pony's	121.467	127.740	137.230	132.410	130.540	126.590
Varkens	11.647.677	11.355.967	12.429.140	12.233.650	12.212.300	12.238.120
w.v. vleesvarkens	5.591.044	5.475.689	5.905.010	5.873.910	5.754.050	5.657.190
Pluimvee	103.650.604	94.335.094	99.242.900	97.095.100	99.428.100	104.737.800
w.v. kippen	101.051.852	91.782.259	96.918.600	95.273.300	97.719.300	103.038.500
w.v. slachteenden	852.420	1.043.349	1.015.800	915.800	810.400	852.900
w.v. kalkoenen	1.450.590	1.139.840	990.300	826.800	840.800	793.900
w.v. overig pluimvee	295.742	369.646	318.200	79.200	57.600	52.500
Vleeskalveren	713.333	843.725	906.180	908.370	925.440	921.280
Overige staldieren	994.635	1.027.953	1.279.600	1.358.200	1.342.200	1.323.600
w.v. konijnen	370.872	323.507	301.800	326.900	311.000	320.700
w.v. edelpelsdieren	623.763	704.446	977.800	1.031.300	1.031.200	1.002.900

m.i.v 2013 andere brongegevens uit CBS tabel "Landbouw; gewassen, dieren, grondgebruik en arbeid op nationaal niveau" gebruikt omdat de gebruikelijke brongegevens niet meer worden opgeleverd.

Tabel I : Trends in omvang van de veestapel 2002-2014 (Bron CBS; definitieve cijfers).

c. Trends in nationale mestproductie

Tabel II bevat cijfers over de nationale mestproductie. Achtereenvolgens in termen van kilogrammen mest, stikstof en fosfaat. Het betreft de uitscheiding onder de staart. Er is dus niet gecorrigeerd voor stikstofverliezen die plaatsvinden in de stal en in de opslag.

Mestproductie (miljoen kg)	2002	2006	2011	2012	2013	2014*
Melk- en fokvee	47.984	46.470	49.062	49.199	51.395	52.429
Schapen en geiten	1.553	1.736	1.674	1.699	1.719	1.710
Overige graasdieren ¹	5.048	4.756	4.202	4.043	3.787	3.673
Varkens	12.272	11.787	11.821	11.571	11.472	11.424
Pluimvee	1.863	1.471	1.457	1.416	1.442	1.500
Vleeskalveren	2.725	2.975	3.053	3.104	3.164	3.182
Overige staldieren	84	88	166	176	175	172
Totaal Nederland	71.529	69.284	71.434	71.207	73.155	87.445

Stikstofproductie (miljoen kg)	2002	2006	2011	2012	2013	2014*
Melk- en fokvee	281,8	254,1	253,2	244,3	257,8	274,3
Schapen en geiten	16,2	12,4	11	11,1	11,5	11,6
Overige graasdieren ¹	33,2	29,5	24,5	22,9	21,6	21,6
Varkens	99,1	102,4	107,3	104,9	102,2	99,4
Pluimvee	60,3	57,7	62,3	58,2	60,6	60,5
Vleeskalveren	11,4	13	16,7	16,6	16,4	18,5
Overige staldieren	2,3	2,2	2,5	2,7	2,6	2,4
Totaal Nederland	504,4	471,2	477,4	460,9	472,7	488,2

Fosfaatproductie (miljoen kg)	2002	2006	2011	2012	2013	2014*
Melk- en fokvee	84,9	78,8	78,7	76,2	80,6	86,1
Schapen en geiten	4,7	4,3	3,9	4,2	4,1	4,4
Overige graasdieren ¹	10,4	10	8,2	7,8	7,2	7,4
Varkens	39,7	42,8	43,7	39,2	39,6	39,0
Pluimvee	27,4	26,9	28,1	26,0	27,2	27,7
Vleeskalveren	4,4	5,2	5,9	5,7	5,4	6,3
Overige staldieren	1,4	1,2	1,3	1,4	1,5	1,1
Totaal Nederland	172,9	169,2	169,7	160,6	165,6	172,3

Tabel II: Nationale mestproductie (herberekening) in miljoenen kilogram mest, stikstof en fosfaat. (Bron CBS; * voorlopige cijfers 21-5-2015).

¹ Voor alle jaren inclusief paarden en pony's en vleesvee (exclusief vleeskalveren)

Wijziging mestproductie in relatie tot referentiejaar

In tabel III is de wijziging van de mestproductie in kilogrammen mest, stikstof en fosfaat weergegeven in relatie tot het referentiejaar 2002, waarbij rekening is gehouden met de herberekening.

Wijziging ten opzichte van 2002 (in %)

	2006	2011	2012	2013	2014*
Mestproductie	-3,1	-0,1	-0,5	2,3	3,6
Stikstofuitscheiding	-6,6	-5,4	-8,6	-6,6	-4,9
Fosfaatuitscheiding	-2,1	-1,9	-7,1	-5,1	-2,8

Tabel III: wijziging van de mestproductie (herberekening) in de jaren 2006 - 2014 in relatie tot het referentiejaar 2002. (Bron CBS; * voorlopige cijfers).

d. Excretiefactoren varkens en pluimvee

De excretiefactoren voor 2014 zijn nog niet bekend. Tabel IV geeft de definitieve factoren voor 2013. Deze zijn berekend door de Werkgroep Uniformering Mestcijfers (WUM)⁷, die achteraf zo goed mogelijk berekent wat de inhoud van het rantsoen is geweest en zodoende de mestproductie berekent.

Diercategorie	Mestproductie		Mineralenuitscheiding	
	Drijfmest	Vaste mest	Stikstof	Fosfaat
	kg/dier/jaar	kg/dier/jaar	kg N/dier/jaar	kg 2O5/dier/jaar
Varkens				
• vleesvarkens, 20 tot 50 kg en 50 kg en meer	1100		12,0	4,2
• opfokzeugen en -beren	1300		15,5	6,5
• gedekte zeugen, zeugen bij de biggen en overige fokzeugen ¹	5100		31,3	14,6
• opfokberen, 50 kg en meer	1300		15,5	6,5
• dekrijpe beren	3200		23,7	11,4
Kippen				
• vleeskuikens		10,9	0,49	0,16
• ouderdieren van vleesrassen, jonger dan 18 weken		8,2	0,35	0,20
• ouderdieren van vleesrassen, 18 weken en ouder		20,6	1,11	0,56
• leghennen, jonger dan 18 weken		7,6	0,35	0,17
• leghennen, 18 weken en ouder		18,9	0,77	0,40
Vleeseenden en kalkoenen				
• vleeseenden		70,0	0,74	0,38
• kalkoenen		45,0	1,74	0,98

Tabel IV: Mestproductie en mineralenuitscheidingsfactoren van varkens en pluimvee (Bron CBS; definitieve cijfers 2013).

¹Inclusief biggen.

⁷ De Werkgroep Uniformering Mestcijfers (WUM) is een structureel samenwerkingsverband bestaande uit vertegenwoordigers van het Ministerie van LNV, het Milieu en Natuurplanbureau (MNP), het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Praktijkonderzoek Veehouderij en het Landbouweconomisch Instituut (LEI). De WUM berekent elk jaar de mineralenexcretie per gemiddeld aanwezig dier. Op basis van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, aangevuld met gegevens uit het Bedrijven Informatienet (BIN), worden door het CBS de landelijk gemiddelde en regionaal gemiddelde mestsamenstelling en mineralenproductie berekend. Dit is een jaarlijks terugkerende bezigheid. De resultaten van de berekeningen worden besproken en geaccordeerd in de werkgroep WUM.